

Avdelningen för utvärdering och lärande
Enheten för inriktning och planering

Inriktning för anslag 2:4 Krisberedskap 2015

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
1.1 Förutsättningar för finansiering från anslag 2:4 Krisberedskap ...	3
1.2 Utgångspunkter för behovsanalysen	4
1.3 Anslag 2:4 Krisberedskap - en del av samhällsskydd och beredskap.....	5
2. Inriktning för 2015	7
2.1 Förmåga till kontinuitet i samhällsviktig verksamhet	8
2.1.1 Förmåga att säkerställa funktionalitet och kontinuitet i samhällsviktig verksamhet	8
2.1.2 Utvecklade myndighetsgemensamma och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyser	11
2.1.3 Säkerhet i samhällsviktiga industriella informations- och styrsystem	13
2.2 Förmåga att agera samordnat vid händelser	14
2.2.1 Förmåga till samordning och inriktning.....	14
2.2.2 Förmåga till kriskommunikation och samordning av information...	19
2.2.3 Förmåga till upptäckt, tidig varning och analys	20
2.2.4 Förmåga att använda förstärkningsresurser	21
2.2.5 Förmåga att agera samordnat vid CBRNE-händelser.....	24
2.3 Kunskaps- och förmågeutveckling	25

1. Inledning

Ett robust samhälle med god förmåga att förebygga och hantera allvarliga olyckor och kriser ställer krav på att alla aktörer i samhället, från enskild individ till näringsliv och offentlig sektor kan samverka med varandra. Anslaget 2:4 Krisberedskap bidrar till att stärka aktörernas förmåga att i samverkan förebygga och hantera allvarliga kriser. Anslaget finansierar även åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret.

Med denna inriktning avser MSB styra fördelningen av anslagsmedel i syfte att skapa en samlad effekt på samhällets krisberedskap. Inriktningen lyfter fram de områden som kommer att prioriteras vid fördelning av anslaget för de projekt och uppdrag som startar 2015.

Medel från anslag 2:4 Krisberedskap fördelas i olika processer för olika målgrupper¹. Denna inriktning riktar sig till:

- De myndigheter som ingår i krisberedskapsförordningen eller som efter särskilt beslut av regeringen eller MSB är utpekade att ingå i samverkansområdena och som söker medel för särskilda utvecklingsprojekt för att stärka samhällets samlade krisberedskap.
- De frivilliga försvarsorganisationer som är uppräknade i förordningen (1994:524) om frivillig försvarsverksamhet och utifrån samma förordning ansöker om medel för särskilda uppdrag för att stärka samhällets samlade krisberedskap med utgångspunkt i konkreta behov i samhället.

1.1 Förutsättningar för finansiering från anslag 2:4 Krisberedskap

I enlighet med ansvarsprincipen har den myndighet eller utförare som har ansvaret för en verksamhet under normala förhållanden även ansvaret i en krissituation. Inom ramen för det ingår även att initiera och bedriva sektorsövergripande samverkan. Mot bakgrund av regeringens mål för samhällets säkerhet anser regeringen att verksamhetsansvarig aktör inom respektive sektor bör identifiera och fastslå den grundläggande förmåga som ska upprätthållas vid allvarliga händelser och kriser. Åtgärder för att upprätthålla den grundläggande förmågan bör följaktligen finansieras inom

¹ Utöver de satsningar som omfattas av denna inriktning fördelar MSB även medel för att bl.a. finansiera forskning och ersätta kommuner och landsting för deras uppgifter i enlighet med lag (2006:544) om kommuner och landstings uppgifter inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. För dessa delar av anslaget gäller särskilda regler och finansieringsprinciper.

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

ramen för myndighetens egen verksamhet. Under vissa förutsättningar kan dock medel från anslaget beviljas under en begränsad period för att förstärka effekten på samhällets samlade krisberedskap.²

För att få finansiering från anslaget finns ett antal förutsättningar som måste vara uppfyllda. Projekt och uppdrag måste, för att kunna beviljas medel från anslaget, ligga inom ramen för det *ändamål* som regeringen fastställt för anslaget. Ändamålet innebär bl.a. att anslaget ska användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga händelser och kriser samt till åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla en grundläggande försvarsförmåga.³

För de projekt som finansieras med medel från anslaget finns dessutom ett antal krav fastställda av regeringen i form av *finansieringsprinciper*⁴. Dessa innebär att:

- Det ska finnas en analys av behovet av föreslagna åtgärder enligt projektansökan och dessa ska ha påvisbara effekter på samhällets samlade krisberedskap och/eller den samlade förmågan att hantera risker och dess konsekvenser.
- Ansökningar ska vara förenliga med eventuella beslut av regeringen om inriktningen av anslaget.
- Åtgärderna ska vara väl avgränsade och uppföljningsbara. Medför åtgärder framtida löpande kostnader ska ansvarig myndighet redovisa finansieringen av dessa.

Utöver ändamål och de principer för finansiering som fastställts av regeringen finns även andra förutsättningar för finansiering som behöver beaktas vid planering och genomförande av utvecklingsprojekt och uppdrag. Dessa finns att ta del av i en särskild instruktion⁵ som bör läsas tillsammans med denna inriktning⁶.

1.2 Utgångspunkter för behovsanalysen

Enligt finansieringsprinciperna för anslaget ska ansökningar om medel vara förenliga med eventuella beslut av regeringen om inriktningen av anslaget. Denna inriktning utgår därför från regeringens inriktning för anslaget som redovisas i MSB:s regleringsbrev för 2014 och regeringens proposition 2013/14:144. Inriktningen bygger därutöver på behov av åtgärder som har

² Budgetproposition för 2010 (PROP. 2009/10:1 Utgiftsområde 6), s. 72

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Förutsättningar för finansiering från anslaget 2:4 Krisberedskap 2015

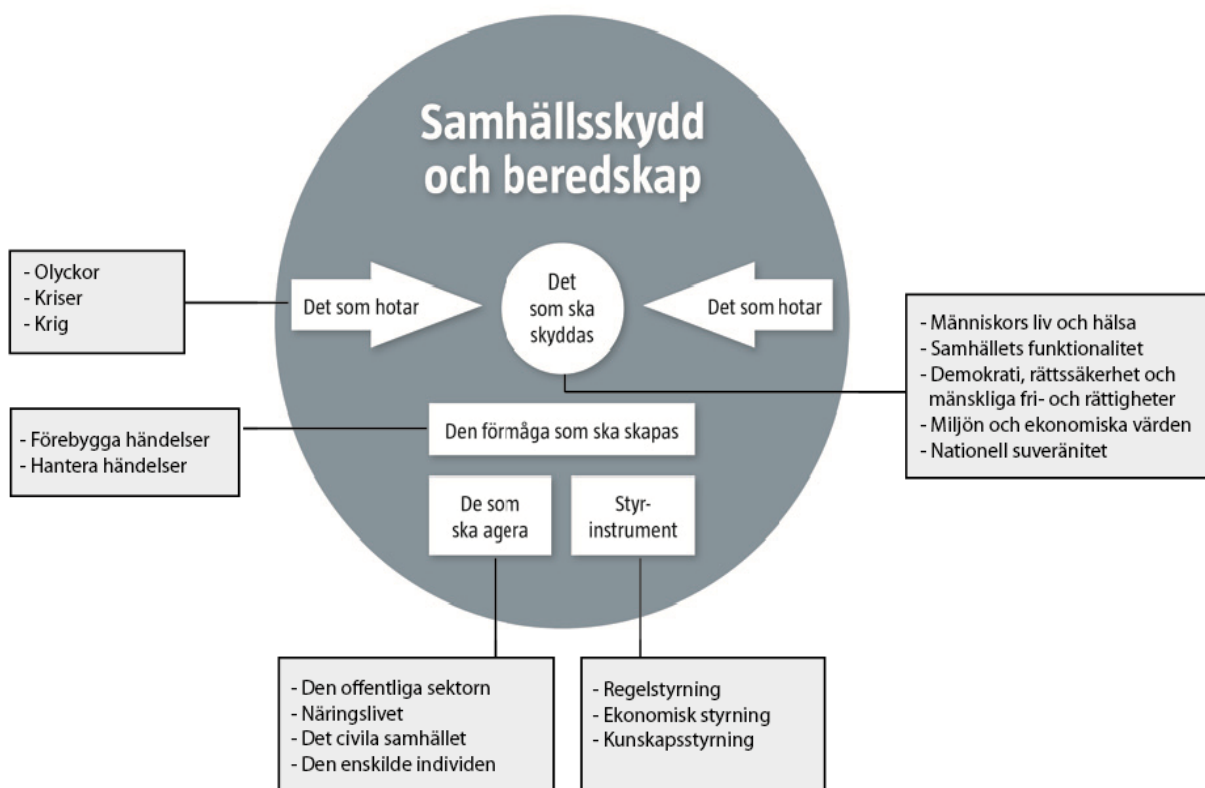
⁶ MSB:s dnr 2013-5854

identifierats i den nationella risk- och förmågebedömningen *Risker och förmågor 2013*⁷ samt på inriktningar och strategier inom specifika områden. De sex samverkansområdena Ekonomisk säkerhet, Geografiskt områdesansvar, Farliga ämnen, Skydd undsättning och vård, Teknisk infrastruktur samt Transporter har vidare bidragit med förslag till prioriterade områden till inriktningen för anslaget. Samverkansområdenas underlag utgår överlag från gemensamma behov som har identifierats utifrån myndigheternas risk- och sårbarhetsanalyser, erfarenheter från övningar, incidenter m.m. Även slutsatser från uppföljning av anslaget 2013 ligger till grund för identifierade behov.

1.3 Anslag 2:4 Krisberedskap - en del av samhällsskydd och beredskap

Figur 1.3 nedan används för att beskriva och åskådliggöra området samhällsskydd och beredskap och hur anslaget 2:4 Krisberedskap kommer in i detta sammanhang.

Fig 1.3 Samhällsskydd och beredskap – en beskrivning

⁷ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27331.pdf>

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

Samhällsskydd och beredskap handlar om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Anslag 2:4 Krisberedskap finansierar enbart det föreberedande arbete som ska utföras för att möta faror som **kris** och **krig** (det som hotar). För att möta dessa hot utgör anslaget ett viktigt *styrinstrument* som ska bidra till att uppnå regeringens **mål för samhällets säkerhet** (det som ska skyddas), dessa är att:

- värna befolkningens liv och hälsa,
- värna samhällets funktionalitet och
- värna vår förmåga att upprätthålla våra grundläggande värden som demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.⁸

Målen för vår säkerhet är utgångspunkten för de mål som regeringen anger för krisberedskapen. Målen för arbetet med krisberedskapen är att minska risken för och konsekvenserna av allvarliga störningar, kriser och olyckor. Skulle en sådan händelse inträffa bör alla människors personliga säkerhet och hälsa tryggas samt skador på egendom eller i miljö begränsas. Arbetet med krisberedskapen bör även bidra till att minska lidande och skadeverkningar av allvarliga olyckor och katastrofer i andra länder.⁹

För att målen ska kunna uppnås behöver arbetet med krisberedskap präglas av samarbete mellan samtliga aktörer (de som ska agera) dvs. **den offentliga sektorn, näringslivet, det civila samhället** samt **enskilda** för att möjliggöra samordnade insatser vid inträffade händelser. Anslaget skapar förutsättningar för de aktörer som är ansvariga för att **förebygga** eller **hantera** en händelse (den förmåga som ska skapas) att göra detta i samverkan och på ett samordnat sätt. Anslaget finansierar således det förebyggande och förberedande arbetet, och används inte för att bekosta den operativa hanteringen av en pågående kris eller hanteringen av dess konsekvenser.

⁸ Regeringens skrivelse 2009/10:124, s. 9:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/14/48/78/dc07e004.pdf>

⁹ Regeringens proposition 2013/14:144

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

2. Inriktning för 2015

Denna inriktning gäller för de projekt och uppdrag som startar 2015. Projekten får som regel pågå i 1-3 år. Uppdragen till frivilliga försvarsorganisationer beviljas finansiering för 1 år.

I enlighet med finanseringsprinciperna ska den verksamhet som finansieras av anslaget ha påvisbara effekter på samhällets samlade krisberedskap eller den samlade förmågan att hantera kriser och konsekvenser oavsett händelse.

Inriktningen utgår från identifierade och dokumenterade behov av åtgärder inom krisberedskapen. Utifrån behoven anger inriktningen områden där förmågan behöver stärkas. För dessa områden finns ett antal övergripande mål. Vid fördelningen av anslaget 2015 kommer MSB att prioritera projekt och uppdrag som tillsammans eller var för sig bidrar till att uppnå dessa mål. Det är mot de övergripande målen som resultatet av projekten och uppdragen kommer att följas upp.

Samhället ska kunna hantera ett brett spektrum av händelser. Detta innebär att det måste finnas en generell förmåga att hantera kriser, oavsett deras karaktär. Genom en förbättrad generell förmåga skapas möjlighet att både förebygga och hantera händelser som kan leda till allvarliga kriser. Inriktningen för anslaget 2:4 Krisberedskap bygger därför på ett allriskperspektiv snarare än på specifika scenarier.

Särskilt om civilt försvar och höjd beredskap

MSB bedömer, mot bakgrund av inriktningen i det regeringsuppdrag MSB fick 2013,¹⁰ att arbetet med planering för höjd beredskap (civilt försvar) under 2015 och åren därefter kommer att kräva vissa satsningar på central och regional nivå. På sikt möjligen även på lokal nivå. På central nivå gäller det i första hand de så kallade bevakningsansvariga myndigheterna och verksamhet inom samverkansområdena. På regional nivå gäller det i första hand länsstyrelser och landsting. Arbetet med civilt försvar ska ta sin utgångspunkt i samhällets krisberedskap samt de inriktningar som regeringen lämnar för verksamheten.

MSB och Försvarsmakten har för avsikt att inför 2015 utarbeta en gemensam syn för planering för höjd beredskap. Myndigheterna behöver ta hänsyn till detta arbete. I avvaktan på ny försvarspolitisk inriktning 2015 kommer MSB främst att bevilja 1-åriga projekt. MSB avser att tillsammans med berörda aktörer fortsätta arbetet med den konceptutveckling som genomförs inom området i syfte skapa förutsättningar för framtagandet av en mer konkret planering och eventuella åtgärder längre fram i tiden.

¹⁰ <https://www.msb.se/sv/Om-MSB/Nyheter-och-press/Nyheter/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2013/Delrapportering-om-civilt-forsvar/>

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Anslag 2:4 Krisberedskap kan även finansiera tillfälliga insatser för att vidmakthålla objekt, anläggningar och infrastruktur som (dokumenterat) är föremål för avveckling, i det fall den kan bedömas vara ändamålsenlig för höjd beredskap och krig.

Nedan följer, utan inbördes ordning, de områden som prioriteras vid fördelning av anslag 2:4 Krisberedskap 2015.

2.1 Förmåga till kontinuitet i samhällsviktig verksamhet

För att begränsa de konsekvenser som en kris kan medföra behövs ett systematiskt säkerhetsarbete. Detta bidrar till ökad funktionalitet för samhällsviktiga funktioner och ytterst ett resiliellt samhälle.

I dag äger och driver privata aktörer en stor andel av samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. Privat-offentlig samverkan är en grundläggande förutsättning för att öka kontinuiteten i samhällsviktig verksamhet.

Digitaliseringen av samhället har skapat beroenden som går över sektors-, ansvars- och nationsgränser. I och med den ökade integreringen av olika dator- och informationshanteringssystem i samhällsviktiga verksamheter, däribland integreringen med internet, har systemens riskexponering ökat. För att inte bygga in svagheter i nya system är det viktigt att utgå från ett säkerhetsperspektiv i anläggandet och upprätthållandet av informationssystem i samhällsviktig verksamhet. Informationssäkerhet behöver därför vara en integrerad del i arbetet med kontinuitet i samhällsviktig verksamhet. En målsättning är att information hanteras med utgångspunkt i behoven av tillgänglighet, riktighet, konfidentialitet och spårbarhet.

2.1.1 Förmåga att säkerställa funktionalitet och kontinuitet i samhällsviktig verksamhet

Mål för att stärka förmågan att säkerställa funktionalitet och kontinuitet hos samhällsviktig verksamhet är att:

- intentionerna i Handlingsplanen för skydd av samhällsviktig verksamhet har uppfyllts, särskilt prioriterat är verksamhet som ger förutsättningar för och som syftar till implementering av ett systematiskt säkerhetsarbete (dvs. riskhantering, kontinuitetshantering och förmåga att hantera händelser)
- ansvar och roller i arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet har tydliggjorts
- kunskapen om beroenden i och emellan samhällsviktig verksamhet med utgångspunkt i sektors- och (geografiskt) områdesöverskridande

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

beroenden har stärkts. Dessutom har utveckling av privat- offentlig samverkan åstadkommit

- planering för prioritering av resurser och tjänster för samhällsviktig verksamhet finns framtagen
- planering för verksamhet under höjd beredskap har påbörjats
- resultatmål för samhällets krisberedskap har utvecklats och implementerats
- kunskapen hos enskilda att förbereda sig inför och hantera en kris har stärkts

Förtydligande av målen

Det finns behov av att förbättra samhällets förmåga att motstå och återhämta sig från allvarliga störningar i samhällsviktig verksamhet, samt att skapa förutsättningar för att samhället ska fortsätta fungera på en acceptabel nivå vid en allvarlig händelse samt inför och under höjd beredskap. Behovet av att utveckla arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet ligger i linje med arbetet som bedrivs med utgångspunkt i ECI-direktivet inom ramen för EPCIP programmet (European Programme for Critical Infrastructure Protection). Inom detta område kan även EU finansiera kompletterande åtgärder för utvecklingen på nationell nivå och gränsöverskridande nivå.

Handlingsplanen för skydd av samhällsviktig verksamhet

Handlingsplanen för skydd av samhällsviktig verksamhet¹¹ innehåller ett antal åtgärder och aktiviteter som ska genomföras för att stärka förmågan att säkerställa funktionalitet och kontinuitet hos samhällsviktig verksamhet. För att stödja och påskynda införandet av handlingsplanen kommer anslaget under 2015 att prioritera utvecklingsprojekt som är i linje med intentioner och mål i handlingsplanen och som ska uppnås i samverkan med berörda aktörer. Medel kommer att kunna sökas för aktiviteter som ger aktörerna förutsättningar för implementering av ett systematiskt säkerhetsarbete och åtgärder som stödjer kunskapsutveckling i analogi med handlingsplanen. Eftersom en stor del av den samhällsviktiga verksamheten ägs och bedrivs av privata näringslivet behövs en utvecklad samverkan mellan offentliga och privata aktörer.

Ansvar och roller i arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet

Arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet bygger på det ansvar och principer som gäller för krisberedskapsarbetet i övrigt. Det bygger på att samverkan mellan aktörer på olika nivåer och inom olika ansvarsområden i samhället fungerar och utvecklas kontinuerligt. För att uppnå målen i Handlingsplanen för skydd av samhällsviktig verksamhet är det viktigt att

¹¹ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27271.pdf>

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

roller och ansvar förstås och uppfylls. I detta arbete är det väsentligt att det geografiska ansvaret i relation till sektorsansvaret förtydligas och att inte otydligheter innebär dubbelarbetet eller försvårande av utvecklingen på området. Vid fördelningen av anslaget 2015 kommer MSB därför att prioritera verksamheter som förtydligar detta ansvar exempelvis i arbeten med sektorsvisa planer och projekt som förtydligar hur arbetet med skydd av samhällsviktig verksamhet bör ske sett ur det geografiska områdesansvaret. Det senare kan exempelvis inriktas på hur privat offentlig samverkan kan utvecklas.

Kunskap om beroenden

Samhället präglas av ökad komplexitet och ökade beroendeförhållanden till följd av bland annat teknikutveckling och ökad internationalisering. MSB kommer vid fördelningen av anslaget för 2015 att prioritera projekt som är inriktade mot att öka medvetenheten om såväl beroenden som leveranser till och från samhällsviktig verksamhet, dvs. att aktörerna kan identifiera dessa beroenden, leveranser och hur man med detta som utgångspunkt kan minska sårbarheten i den samhällsviktiga verksamheten.

Prioritering av samhällsviktig verksamhet

Vårt samhälle är ofta dimensionerat för vardagens krav, och det är snarare regel än undantag att de samhällsviktiga verksamheternas ordinarie resurser inte räcker till vid omfattande avbrott i verksamheten eller vid större kriser. Detta innebär att det kan finnas behov av att kunna prioritera och fördela samhällsviktiga tjänster och resurser som främst tillhandahålls av privata aktörer, som t.ex. mobiltelefoni och bränsle. Behovet av sådan förmåga identifieras också av MSB inom arbetet med nationell risk- och förmågebedömning.¹² I regel saknas dock legala förutsättningar och mandat för detta. Under 2015 kommer MSB därför att prioritera projekt som utreder förutsättningarna för denna typ av resursprioritering och som tydliggör eventuella behov av förändrad lagstiftning (jämför med Styrel).

Planering för verksamhet under höjd beredskap

MSB kommer under 2015 att prioritera samverkansåtgärder som syftar till planering med aktörer inom det geografiska området eller sektorn för verksamhet under höjd beredskap.

Resultatmål

För att säkerställa att de viktigaste samhällsfunktionerna upprätthålls, kommer MSB vid fördelningen av anslaget prioritera myndigheternas arbete med att tillsammans implementera de föreslagna resultatmålen kring livsmedel, dricksvatten och värme. Resultatmålen förtydligar på vilken nivå dessa samhällsfunktioner bör fungera för att kunna tillmötesgå individens

¹² MSB, *Risker och förmågor* 2013

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

grundläggande behov vid en allvarlig händelse. Verksamhet som syftar till att klargöra hur resultatmålen kan implementeras med fokus på att stärka funktionaliteten i samhällsviktiga funktioner och verksamheter kan finansieras via anslaget. I ett sådant arbete kommer sektorsövergripande samverkan samt privat-offentlig samverkan att vara nödvändig.

Stärka enskildas förmåga

Enskilda behöver hålla sig informerade om hot och risker samt vara förberedda för att kunna hantera sin egen situation under ett inledande skede. Utifrån resultatmål som tagits fram för samhällets krisberedskap behöver enskildas förmåga att ansvara för och tillgodose sina egna behov under ett initialt skede stärkas. MSB avser vid fördelningen av anslaget att prioritera åtgärder som innebär att enskildas kunskap och förmåga att förbereda sig inför och hantera kriser ökar. Detta kan ske bl.a. genom information och utbildning som utvecklas i samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer.

2.1.2 Utvecklade myndighetsgemensamma och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyser

Mål för arbetet med utvecklade och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyser är att:

- de myndighetsgemensamma och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyserna har utvecklats avseende att:
 - redovisa komplexa riskbilder
 - identifiera behov av förstärkningsresurser i en kris
 - identifiera beroendeförhållanden
 - identifiera konsekvenser av riskscenarier
 - identifiera förmågebrister eller
 - utveckla analyser av åtgärders kostnader och nytta
- resultatet av utvecklingsarbetet avseende inriktning, planering och uppföljning i samverkansområdena har implementerats
- metoder och arbetssätt för att identifiera samhällsviktig verksamhet vid arbete med gemensamma risk- och sårbarhetsanalyser på lokal, regional och nationell nivå har utvecklats
- förmågan att identifiera risker i samhällsviktig verksamhet har ökat för:
 - risker som överskrider nationsgränser
 - sociala risker/social oro och
 - antagonistiska hot
- utvärderingar av inträffade händelser har genomförts och lärdomar har återförts

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

- metodiska analyser kopplade till risk- och sårbarhetsanalyser har utvecklats i syfte att identifiera brister i förmågor som behövs under höjd beredskap

Förtydligande av målen

Myndighetsgemensamma och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyser

Det finns ett behov av att utveckla sektorsvisa och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyser, exempelvis mellan myndigheter och sektorer. Samverkansområdena har ett särskilt uppdrag att verka för samordning av nationell beredskapsplanering både samlat och inom olika områden. Det är därför av vikt att planeringen av samhällets krisberedskap inom ramen för samverkansområdena utgår från sektorsövergripande och myndighetsgemensamma analyser av risker, hot, sårbarheter och krisberedskapsförmåga. Väl utvecklade sektorsvisa och sektorsövergripande risk- och sårbarhetsanalyser bidrar till att stärka det systematiska säkerhetsarbetet i samhället.

Implementera resultatet av utvecklingsarbetet i samverkansområdena

Samverkansområdenas uppgift är bland annat att skapa en helhetssyn över hur aktörerna tillsammans kan öka krisberedskapsförmågan genom att identifiera gemensamma hot, risker och sårbarheter. Under 2015 finns möjlighet att söka medel för att slutföra det utvecklingsarbete som påbörjades 2013. I detta ingår att utarbeta arbetssätt och metoder för ett effektivt inriktnings- och planeringsarbete inom ramen för samverkansområdena.

Identifiera samhällsviktig verksamhet

Ett särskilt behov finns av att utveckla arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser kopplat till processen för att identifiera samhällsviktig verksamhet på samtliga nivåer i samhället. Geografisk information och att genomföra GIS analyser är exempel på metodik och verktyg som stärker arbetet med identifieringen av samhällsviktig verksamhet. Det är även viktigt att myndigheterna i större utsträckning genomför gemensamma analyser av beroenden för att säkerställa leveranser till och från samhällsviktig verksamhet vid en kris. En stor del av den samhällsviktiga verksamheten ägs och bedrivs i privat regi och därför finns behov av privat-offentlig samverkan i arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser.

Identifiera risker i samhällsviktig verksamhet

Det finns också ett behov av att utveckla myndighetsgemensamma risk- och sårbarhetsanalyser för att identifiera och hantera risker på området för analys av sociala risker/social oro och antagonistiska hot. Detta eftersom det behövs mer kunskap i samhället om sådana risker, särskilt med fokus på samhällets funktionalitet och samhällsviktiga verksamheter. Inom området sociala risker/social oro finns en del pågående utvecklingsprojekt och MSB ser därför behov av att de aktörer som avser utforma ansökningar inom detta område ser över behovet av samordning med dessa projekt.

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Genomföra utvärderingar av och återföra lärdomar från inträffade händelser

Lärandet från kriser, samhällsstörningar, avbrott med mera, som inte omfattas av den olycksrelaterade lagstiftningens undersökningskrav, sker för närvarande inte i någon generellt organiserad form. Eftersom allvarliga händelser är sällsynta för de flesta organisationer, finns det ett stort allmänintresse av att generera och sprida systemförbättrande lärdomar från de förhållandevis fåtaliga händelser av denna karaktär som inträffar. Genom systematiska händelseutvärderingar, som i många fall bör vara sektorsövergripande och täcka såväl förbyggande som förberedande och hanterande skeden, finns potential att generera såväl specifika som generella lärdomar. Anslaget kommer under 2015 att kunna användas till detta. Inom vissa områden, exempelvis avseende utvärdering av samhällsstörningar innefattande samhällsviktig transport- och teleinfrastruktur, finns behov av metodutveckling för att bättre kunna beskriva beroenden och samhällskonsekvenser. Även detta kommer att prioriteras vid fördelningen av anslaget under 2015.

Identifiering av åtgärder som krävs för att stärka förmågan till civilt försvar, baserat på krisberedskapsförmågan

Det finns ett behov av metodiska analyser för att identifiera brister i förmågan vid höjd beredskap. Denna analys behöver utgå från arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser och bygga på de brister som identifierats i krisberedskapsförmågan. Baserat på förmågan att hantera fredstida kriser görs en bedömning av vilka eventuella ytterligare åtgärder som behövs för att skapa en tillräcklig förmåga inom det civila försvaret. Detta relaterar till 18 §, 2 p. i förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap att de så kallade bevakningsmyndigheterna ska "genomföra den omvärldsbevakning och de risk- och sårbarhetsanalyser samt de utvecklingsinsatser som krävs för att myndigheten ska klara sina uppgifter vid höjd beredskap".

2.1.3 Säkerhet i samhällsviktiga industriella informations- och styrsystem

Mål för att öka säkerheten i samhällsviktiga industriella informations- och styrsystem är att:

- gemensamma metoder och verktyg för att förebygga och hantera it-relaterade risker och hot mot samhällsviktiga industriella informations- och styrsystem har utvecklats

Förtydligande av målet

Anslaget kommer under 2015 att bidra till att ta fram gemensamma metoder och verktyg för att förebygga och hantera it-relaterade risker och hot mot industriella informations- och styrsystem i samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur. Projekt som bidrar till gemensamma lösningar inom

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

ramen för den nationella, tvärsektoriella satsning som föreslås i den *Nationella handlingsplanen för samhällets informationssäkerhet*¹³ kommer att prioriteras

2.2 Förmåga att agera samordnat vid händelser

En förutsättning för att samhället ska kunna hantera allvarliga olyckor, kriser och samhällsstörningar på ett bra sätt är att olika aktörer kan agera samordnat. Detta ställer krav på såväl samverkan och ledning som kriskommunikation, samt att berörda aktörer kan se sin roll i ett helhetsperspektiv. Kunskap, teknik och metoder behöver utvecklas för att hantera både återkommande och mer oväntade händelser.

Samhället är i hög grad dimensionerat för vardagens krav, och ofta räcker de samhällsviktiga verksamheternas ordinarie resurser inte till vid större kriser, som t.ex. vid en kärnteknisk olycka eller utbrott av allmänfarliga sjukdomar. Det är därför viktigt att snabbt kunna upptäcka tecken på kriser och mobilisera resurser för att kunna hantera en kris. En viktig resurs är frivilliga förstärkningsresurser och de behöver organiseras och förberedas för att kunna mobiliseras vid behov.

Som en följd av detta prioriteras projekt som länkar samman dessa olika förmågor och utvecklar dem parallellt. Exempelvis bör projekt inom ledning/samverkan och kriskommunikation så långt som möjligt bedrivas samordnat. Särskilt viktigt är det för projekt som handlar om lägesbild där kriskommunikation och bilden av krisen utgör en central del i förståelsen av skeendet och beslutsfattandet.

2.2.1 Förmåga till samordning och inriktning

Mål för att stärka förmågan till samordning och inriktning är att:

- riktlinjerna för samverkan och ledning har implementerats
- konceptet för samordning och inriktning har stärkt förmågan till samordning och inriktning genom att:
 - Länsstyrelserna tillsammans med berörda aktörer har utvecklat förmågan regionalt. Därefter har de implementerat resultatet i länen och vid behov genomfört utveckling baserad på resultatet.
 - Några länsstyrelser har utvecklat formerna för att genomföra konceptet lokalt och pilotversioner för detta har genomförts.

¹³ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26290.pdf>

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

- Nationella aktörer har genomfört en pilotomgång av konceptet under 2015 och därefter genomfört det på bredden tillsammans med berörda aktörer.

- länsstyrelser och centrala myndigheter kan samverka via säker och robust kommunikation
- länsstyrelserna under nästa mandatperiod (2015-2018) är pådrivande i utvecklingen av krisberedskapen lokalt och regionalt och kan stödja kommunerna i arbetet med att uppnå målen i den överenskommelse som reglerar ersättning till kommunerna för deras uppgift enligt LEH
- den tekniska ledningsförmågan hos centrala myndigheter har förbättrats
- ansvar och roller vid hanteringen av en kris har tydliggjorts

Förtydligande av målen

Riktlinjer för samverkan och ledning

MSB kommer vid fördelningen av anslaget att prioritera implementering av Riktlinjer för samverkan och ledning. Riktlinjerna är resultatet från Projekt ledning och samverkan som MSB har genomfört tillsammans med flera aktörer. För mer information se www.msb.se/projektlos. MSB kommer tillsammans med ett antal aktörer att bedriva fortsatt utvecklingsarbete utifrån riktlinjerna under 2015.

Koncept för samordning och inriktning

Det stöd som riktade sig till länsstyrelserna och benämndes Regional samordning och inriktning har nu förädlats i Projekt ledning och samverkan. Det heter numera Koncept för samordning och inriktning och riktar sig inte enbart till regional nivå.

Konceptet tar sin utgångspunkt i hur aktörerna tillsammans med stöd av geografiskt områdesansvariga myndigheter ska samordna och inrikta sitt arbete vid samhällsstörningar. Konceptet är generiskt oavsett vilken nivå det tillämpas på och aktörer från andra nivåer bör medverka. På så sätt sker utveckling i krishanteringssystemet så att samhällets samlade förmåga att möta hjälpbehovet vid olyckor och kriser höjs.

MSB prioriterar nu att konceptet genomförs i hela krishanteringssystemet. Konceptet syftar till att geografiskt områdesansvariga aktörer tillsammans med andra myndigheter och samarbetspartners får kunskap och verktyg för att utveckla arbetssätt för att öka förmågan att, oavsett händelse hantera den på ett ändamålsenligt sätt, utifrån de nationella, regionala och lokala förutsättningarna.

De arbetssätt som utvecklas genom konceptet ska leda till att aktörer med områdesansvar ska kunna vara en central nod i ett nätverk av beslutsfattare. Möjligheterna till nationell och regional samverkan bör förbättras och

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

områdesansvarigas roll i samverkan stärkas. Exempelvis behövs samverkan mellan privata och offentliga aktörer och frivilligorganisationer samt med Försvarsmakten fördjupas.

Under 2015 prioriteras även verksamheter som bidrar till ett ökat gränsöverskridande samarbete mellan de nordiska länderna och utveckling av former för krisberedskap för ett bättre utnyttjande av tillgängliga resurser. I detta samarbete ska både viktiga offentliga, privata och frivilliga aktörer på båda sidor gränserna delta för att stimulera ett bredare samhällsskydd och beredskapssamarbete kring gemensamma risker över gränserna. Detta arbete kan med fördel bedrivas inom ramen för konceptet för samordning och inriktning. Det är även angeläget att kriskommunikation beaktas inom ledning och samverkan (se vidare avsnitt 2.3.2).

MSB kommer för 2015 att prioritera det fortsatta arbetet med konceptet som omfattas av följande delar:

- Regionalt behöver länen slutföra konceptet tillsammans med berörda aktörer. Därefter behöver resultatet från arbetet implementeras hos berörda organisationer och dess personal. Det kan även behövas viss vidare utveckling/anpassning utifrån resultatet.
- Under 2013 inledde Örebro län ett pilotprojekt som syftar till att utveckla formerna för att genomföra konceptet lokalt. Även under 2015 kan länsstyrelser få medel för att genomföra pilotversioner av konceptet på lokal nivå och utveckla formerna. De ska då samordnas med det pågående pilotförsöket i Örebro län. Syftet är att hitta former så att alla länsstyrelser kan stödja kommunerna att tillsammans med berörda aktörer genomgå konceptet för samordning och inriktning. Stödet från länsstyrelserna till kommunerna behöver påbörjas på bredd under 2016 och behöver dessförinnan dialogiseras med kommunerna så att de kan beakta detta i kommunernas planering för under nästa mandatperiod (se "Utveckling av krisberedskapen lokalt och regionalt" nedan).
- Motsvarande utveckling på central nivå har påbörjats i samarbete med myndigheterna i samverkansområdena Skydd, undsättning och vård samt Geografiskt områdesansvar. I denna utveckling kommer hänsyn tas till resultaten från projekt Ledning och Samverkan. Under 2015 prioriteras medverkan i första genomförandet som syftar till att testa, kvalitetssäkra och vidareutveckla konceptet för samordning och inriktning med tillhörande utvecklingsprocesser för målgruppen, centrala förvaltningsmyndigheter samt representanter från regional nivå. Efter det planeras för en bredare utvecklingsinsatsning med centrala myndigheter.

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Samverkan via säker och robust kommunikation

Aktörernas förmåga att kommunicera skyddat, säkert, tillgängligt och robust behöver förbättras. Länsstyrelserna och myndigheterna behöver bli bättre på att använda kommunikationslösningar, exempelvis SGSI och Rakel, som underlättar ledning och främjar samverkan och som samtidigt säkerställer kraven på säkerhet och tillgänglighet. Länsstyrelserna behöver även ge stöd till kommunerna att utveckla motsvarande förmåga på lokal nivå.

Under 2015 prioriteras projekt som syftar till att utveckla gemensamma samverkansformer med stöd av Rakel, exempelvis för aktörsgemensam samverkan i enlighet med *nationella riktlinjer för samverkan i Rakel*¹⁴. Under 2015 prioriteras även projekt som syftar till att undersöka hur skyddad, säker, robust och tillgänglig kommunikation mellan aktörer kan utvecklas. Under 2015 kommer projekt där länsstyrelser som genomfört utveckling med stöd av konceptet för samordning och inriktning samt genomfört regional behovsanalys särskilt beaktas. I denna utveckling ska hänsyn tas till resultaten från *Projekt Ledning och Samverkan* samt till *nationella riktlinjer för samverkan i Rakel*.

Anslaget kommer inte att finansiera införskaffning av Rakelmobiler, abonnemangavgifter eller övriga förvaltningskostnader.

Utvecklingen av krisberedskapen lokalt och regionalt

Från och med 2014 gäller den justerade överenskommelsen om kommunal krisberedskap¹⁵ som undertecknades mellan staten (företräd av MSB) och Sveriges Kommuner och Landsting. År 2015, som är det första året i mandatperioden, kommer överenskommelsen att börja tillämpas fullt ut.

I överenskommelsen preciseras bl.a. ersättning och mål för de uppgifter som kommunerna har enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Överenskommelsen innehåller också ett särskilt samverkanstillägg (ca 74 mnkr/år) som syftar till att stimulera kommunerna att lösa uppgifterna enligt lagen i samverkan med andra utanför det egna geografiska området. Hälften av tillägget (ca 37 mnkr/år) utbetalas till kommunerna i form av en samverkansersättning och andra halvan ska stimulera en ökad kommunal anslutning till radiokommunikationssystemet Rakel genom att finansiera ett sänkt abonnemangspris.

I överenskommelsen anges även att kommunerna ska besluta om ett styrdokument som bl.a. beskriver vilka åtgärder kommunen avser vidta under mandatperioden (2015-2018) samt hur samverkansersättningen avses

¹⁴ <https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/26216.pdf>

¹⁵ Överenskommelse om kommunernas krisberedskap - Precisering av mål och ersättning för uppgifter i LEH (MSB:s dnr 2012-5541)

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

användas. Styrdokumentet ska fastställas under mandatperiodens första år (2015) enligt den vägledning som MSB håller på att ta fram.

I syfte att förverkliga intentionerna om ökad samverkan behöver det ske en samordning i framtagandet av kommunernas styrdokument vilket också innebär behov av en långsiktighet och systematik i arbetet. Länsstyrelserna ska stödja och samordna detta arbete.

Flera av de förmågor som prioriteras i denna inriktning har en koppling till de mål som anges i överenskommelsen om kommunal krisberedskap och den samordning som behöver ske mellan kommunerna och länsstyrelserna. Länsstyrelserna har en viktig roll i att samordna utvecklingen av krisberedskapen regionalt och lokalt. MSB kommer därför prioritera sammanhållna projekt hos länsstyrelserna som syftar till att utveckla krisberedskapen regionalt och lokalt under nästa mandatperiod, dvs för arbetet t.o.m. 2018. Dessa projekt förutsätter ett nära samarbete och dialog mellan respektive länsstyrelse och kommuner med start redan under 2014. Arbetet bör läggas upp så att lärande över länsgränserna stimuleras, och möjliggöra att erfarenheter tas till vara över hela landet. Dessutom förutsätter projekten att länsstyrelserna avsätter egna resurser för att stödja och samarbeta med kommunerna i enlighet med sin instruktion.

MSB kommer under våren 2014 ta fram mer detaljerade anvisningar till länsstyrelserna för utformningen av dessa sammanhållna projekt för perioden 2015-2018.

Teknisk ledningsförmåga

MSB erbjuder tekniskt stöd som stärker centrala myndigheters förmåga till ledning och samverkan genom att föreslå lämpliga åtgärder vid ledningsplatser. I syfte att stimulera myndigheter att utföra åtgärder för att stärka sin ledningsförmåga och förmåga att samverka med andra aktörer kan delfinansiering från anslaget sökas i enlighet med en särskild process för detta. Centrala myndigheter som ser behov att utveckla den tekniska förmågan till ledning kontaktar enheten för samverkan och ledning på MSB för vidare konsultation och ev. bidrag.

Ansvar och roller vid hanteringen av en kris

Vid hanteringen av en kris är ofta flera olika aktörer delaktiga. En god krisberedskap förutsätter att aktörerna har kännedom om varandras olika roller, ansvar och mandat. Inom nationell risk- och förmågebedömning 2013 framkommer det att aktörer behöver mer kunskap om andra aktörers roller och ansvar. Exempel på detta är att ansvaret för att hantera en händelse upplevs som otydligt när händelserna går över både kommun- och länsgränser samt att det inte upplevs finnas bestämda riktlinjer om vad och vilka myndigheter som bör kommunicera med allmänheten. Otydligheterna kring ansvar och roller påverkar ofta bilden av krisen, vilket i sin tur kan leda både till att händelsen förvärras och att förtroendet för aktörerna påverkas negativt eller raseras.

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Utöver ansvaret för den egna uppgiften bör varje aktör känna ansvar för helheten, vilket uttrycks i propositionen 2007/08:92 Stärkt krisberedskap - för säkerhets skull. Detta innebär att se sin egen och andra aktörers hanteringar som en helhet, och att tydligt verka för att samhällets samlade resurser används effektivt. En ökad kunskap om varandras roller och ansvar, i kombination med en helhetssyn och väl fungerande former för samverkan är centralt för att samordning av åtgärder och kommunikation kan komma till stånd.

MSB ser det därför som prioriterat att medel från anslaget bidrar till att tydliggöra ansvarsförhållanden mellan olika aktörer samt till att öka kunskapen om olika aktörers uppgifter och mandat. Den utökade ansvarsprincipen och gränsdragningar mellan myndigheters ansvarsområden bör särskilt uppmärksammas för att minska risken att krisberedskapsfrågor "hamnar mellan stolarna". Implementeringen av Riktlinjer för samverkan och ledning respektive Koncept för samordning och inriktning, se ovan, bidrar till tydliggörandet av ansvar och roller.

2.2.2 Förmåga till kriskommunikation och samordning av information

Mål för att stärka förmågan till kriskommunikation och samordning av information är att:

- kriskommunikation är integrerad i ledning och samverkan
- förmågan att kommunicera med allmänheten och medier vid kriser har ökat

Förtydligande av målen

Kriskommunikation är ett strategiskt ledningsverktyg

Arbetet med att utveckla förmågan till god kriskommunikation behöver tydligare kopplas ihop med det fortsatta arbetet med ledning och samverkan. Detta för att kriskommunikation ska kunna utgöra en integrerad del av beslutsfattandet och på så vis bidra till att samhällsstörningar och förtroendekriser hanteras mer effektivt. Anslaget prioriterar projekt som integrerar kriskommunikation i ledning och samverkan. Detta ska ha sin utgångspunkt i *Riktlinjer för samverkan och ledning* samt *Koncept för samordning och inriktning* (Se avsnitt 2.2.1).

Kommunikation med allmänhet och media

Myndigheternas förmåga att kommunicera med allmänheten och media behöver utvecklas och kriskommunikation är ett prioriterat område. Det är viktigt att kunna kommunicera en samstämmig bild av en kris till allmänheten. Allmänhetens förtroende är avgörande för att arbetet med krisberedskap och

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

olyckor ska vara framgångsrikt. Detta bekräftas bland annat av Nationell risk- och förmågebedömning 2013¹⁶.

Aktörerna i krishanteringssystemet bör förbereda och planera för ett kriskommunikationsarbete som sker samordnat och med gemensamma metoder och kanaler både lokalt, regionalt och nationellt. Det är även viktigt att stärka förmågan att vidta förtroendeskapande åtgärder.

Målet för kommunikationen vid en händelse är att ansvariga aktörer kommunicerar sina uppgifter, sin roll och sitt agerande. Det ska de göra snabbt, korrekt och samordnat – internt och externt - till relevanta målgrupper. Det är därför viktigt att myndigheterna skapar bättre processer för hur information till allmänheten och medierna hanteras och sprids. Allmänheten och ansvariga aktörer behöver information för att kunna agera på lämpligt sätt, men också för att övergripande förstå vad som händer.

Användningen av sociala medier ökar i snabb takt både bland allmänhet och bland myndigheter. Aktörerna i krishanteringssystemet bör utveckla sättet att använda sociala medier i arbetet med kriskommunikation, både för att inhämta information och för att kommunicera vid en händelse. Kriskommunikation i sociala medier behöver därför integreras med kriskommunikationsplaner och aktörerna behöver planera för att tillräckliga resurser finns för detta arbete.

I övningsinriktningen för 2015, 2016 och 2017 för tvärsektoriella övningar¹⁷ prioriteras att myndigheterna formulerar mål för, utvecklar och prövar förmåga till kriskommunikation och informationssamordning. För att stödja slutsatserna i övningsinriktningen prioriteras projekt som övar förmågan till kommunikation och informationssamordning.

2.2.3 Förmåga till upptäckt, tidig varning och analys

Mål för att stärka förmågan till upptäckt tidig varning och analys är att:

- gemensamma metoder och särskilda verktyg för tidig upptäckt av risker eller hot har utvecklats
- förmågan till laboratorieanalys och forensisk analys är stärkt, främst genom att själva provtagningsprocessen har förbättrats
- nationell larmstruktur skapas och larmkedjor mellan aktörer har effektiviserats

¹⁶ MSB, Risker och förmågor 2013

¹⁷ MSB:s dnr 2010-6381-168

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

Förtydligande av målen

Upptäckt

För att minska risken för att en kris inträffar och för att minska konsekvenserna av krisen om den väl uppstår är det viktigt att snabbt kunna agera vid en uppkommen risk eller vid ett hot. Under 2015 kommer utvecklingsprojekt som syftar till att i samverkan utveckla effektiva system och metoder för att snabbt upptäcka eller identifiera en händelse att prioriteras.

Tidig varning

För att snabbt kunna informera andra vid en upptäckt risk eller ett hot är det också viktigt att det finns väl fungerande nationell larmstruktur och uppdaterade larmkedjor för olika händelser vilket bekräftas av nationell risk- och förmågebedömning 2013.¹⁸

Analys

Förmåga att hantera en CBRNE-händelse ställer höga krav på samhällets förmåga till tidig upptäckt. En viktig del för att kunna hantera dessa händelser är tillgång till god laboratorieförmåga, genom hela kedjan från provtagning till provsvar via transport, bearbetning och analys.

2.2.4 Förmåga att använda förstärkningsresurser

Mål för att stärka förmågan att använda förstärkningsresurser är att:

- förmågan att ta emot, hantera och använda nationella och internationella förstärkningsresurser har stärkts
- behoven av frivilliga har tydliggjorts och ideella aktörers resurser tas tillvara i större utsträckning
- myndigheters uppdrag till frivilliga försvarsorganisationer vad avser utbildningar-, rekrytering- och försvarsupplysning utgår från dokumenterade behov och antalet avtalspersoner har blivit fler
- dialogen mellan de frivilliga försvarsorganisationerna och offentliga aktörer har stärkts och konkretiserats
- det finns förutsättningar för planering av prioritering av resurser

Förtydligande av målen

Ta emot, hantera och använda resurser

Samhället är i hög grad dimensionerat för vardagens krav och ofta räcker de samhällsviktiga verksamheternas ordinarie resurser inte till vid större kriser. För att aktörerna ska kunna upprätthålla en grundläggande verksamhet vid allvarliga händelser eller kriser kan förstärkningar från exempelvis andra

¹⁸ MSB, *Risker och förmågor* 2013

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

aktörer, offentliga och privata, från organiserad frivilligverksamhet eller från andra länder behövas. En förutsättning för detta är att aktörerna har förmåga att ta emot, fördela och samverka kring dessa resurser. De förmågor som byggs upp för att ta emot och fördela förstärkningsresurser i en nationell kontext bör även harmonisera med principer för internationellt samarbete kring resurser.

Resurssamverkan kan omfatta både lån av experter och fysiska resurser. Det finns ett behov av att skapa en gemensam förståelse för vilka resurser det kan handla om samt att analysera var brytpunkterna för vad de olika nivåerna i krishanteringssystemet ska ha kapacitet att klara av finns. Samhällsviktig verksamhet bedrivs till huvuddelen av näringslivet. Privata aktörer har huvuddelen av de resurser som behövs vid kriser. Anslaget kommer under 2015 bidra med att stödja myndigheterna i deras arbete med att ta fram privat-offentliga avtal.

Länsstyrelsen ska inom sitt geografiska områdesansvar kunna prioritera och inrikta statliga och internationella resurser som ställs till förfogande vid en kris, men först efter ett beslut av regeringen. Länsstyrelserna bör öka sin förmåga till resursinventering och samordning på regional nivå.

Den internationella dimensionen aktualiseras bl.a. genom den utredning om förutsättningarna för att ta emot internationellt stöd som presenterades våren 2012. EU har också fastställt Host Nation Support guidelines, som föreslås hanteras på nationell nivå. En samordnad utveckling av praktiska förutsättningar för stöd mellan de nordiska länderna vid kriser och allvarliga händelser (i enlighet med EU:s riktlinjer) är vidare ett prioriterat område inom Hagasamarbetet, vilket fastslogs i Strategisk utvecklingsplan för det nordiska samarbetet inom samhällsskydd och beredskap, Haga II, 2013-2015. Anslaget kan därmed användas för projekt både EU:s riktlinjer på området samt av uttalade satsningar i Hagasamarbetet.

Ta till vara ideella aktörer och tydliggöra behovet av dessa

Ideella aktörer är med rätt information, utbildning och förberedda rutiner en resurs i krishanteringen. Under 2015 kommer anslaget att kunna användas till att stödja myndigheterna i att analysera sina behov av frivilliga förstärkningsresurser, inom ramen för framtagandet av risk- och sårbarhetsanalyser (se avsnitt 2.1.2) och säkerställa sin tillgång av frivilliga inför och vid en kris. Här ingår även att öka förmågan att hantera och använda sig av spontanfrivilliga.

Myndigheters uppdrag till frivilliga

För att kontinuerligt få fram tydliga och konkreta behovsbilder avseende frivilliga förstärkningsresurser behöver samarbetet mellan de frivilliga förvarsorganisationerna och myndigheterna i samverkansområdena utvecklas. De uppdrag som finansieras med medel från anslaget ska utgå från ett definierat behov och grunda sig på avtal mellan frivillig och berörd myndighet.

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Medel från anslaget kan ges till stöd för utveckling av regionala frivilliga resurser. Det kan avse grundläggande utbildning av frivilliga som ska ingå i dessa resurser, utbildning av de som ska leda resurserna samt till kompletteringsutbildning. Även FRG (frivilliga resursgrupper) bör spridas till fler kommuner och utvecklas för att kunna utgöra en resurs vid en händelse. Medel från anslaget till FRG kan ges för den grundläggande utbildningen av FRG-medlemmarna, för utbildning av de som ska leda FRG-grupperna samt till kompletteringsutbildning.

Medel från anslaget kan även användas till frivilliga förstärkningsresursers utbildning av stöd på lokal nivå till exempelvis sjötransporter, sjukvård m.m.

Stärkt dialog

Länsstyrelsernas ansvarstagande för frivilliga förstärkningsresurser på den regionala nivån behöver tydliggöras. Även formerna för att kunna använda frivilliga förstärkningsresurser behöver förbättrats. MSB kommer under 2015 att fortsätta prioritera dialoger, uppdrag och projekt mellan de frivilliga försvarsorganisationerna och länsstyrelserna som leder till fortsatt utveckling på den regionala nivån.

Även *övningsinriktningen för tvärsektoriella övningar under 2014, 2015 och 2016* prioriterar att myndigheterna formulerar mål för, utvecklar och prövar förmåga att hantera prioritering av resurser (och dess samband med uthållighet). Frivilligas deltagande i kommuners eller myndigheters övningar ska ingå i den övningsverksamhet som kommuner eller myndigheter enligt ansvarsprincipen bedriver för sin ordinarie krisberedskap då avtalspersonal utbildade av frivilliga försvarsorganisationer är kopplade till dem genom avtal. Det är i första hand berörd avtalsmyndighet som kan söka medel ur anslaget 2:4 Krisberedskap för en övning och i denna ansökan då även inkludera kostnaderna för att frivilliga deltar. En frivillig försvarsorganisation bör således inte själv söka medel för övningsverksamhet. Frivilliga försvarsorganisationer bör i första hand söka medel för träning.

Planering för prioritering av resurser

Det finns ett behov av att kunna prioritera materiella och personella resurser i samhället. Materiella resurser behövs för att värna människors liv och hälsa, liksom att upprätthålla samhällsviktiga funktioner. Exempel på sådana materiella resurser kan vara vaccin, dricksvatten, el (där det redan finns regelverk och rutiner), livsmedel, drivmedel etc. (se även mål under avsnitt 2.1.1). Gällande personella resurser ligger fokus på uthållighet, dvs. att verksamheter ska kunna upprätthållas kontinuerligt trots ett stort behov av personal. Tillvägagångssättet för prioritering och vad som ska prioriteras bör så långt möjligt vara klargjort och förberett i ett normalläge. Behovet av en

Datum
2014-04-01

Diariernr
2013-5854

förmåga till prioritering av materiella och personella resurser har även identifierats i arbetet med nationell risk- och förmågebedömning.¹⁹

Inköp av materiella förstärkningsresurser finansieras inte av anslag 2:4 Krisberedskap. Anslaget finansierar inte heller genomförandet av stödsatser.

2.2.5 Förmåga att agera samordnat vid CBRNE-händelser

Mål för att stärka förmågan att agera samordnat vid CBRNE-händelser:

- berörda aktörer har implementerat principerna och målen i den aktörsgemensamma CBRNE-strategin, det gäller även för aktörerna i det gemensamma arbetet inom Regionala Samordningsfunktioner (RSF) eller motsvarande struktur
- berörda aktörer har implementerat Sveriges strategi för oljeskadeskydd, det gäller även för aktörerna i det gemensamma arbetet som bedrivs inom Regionala Samordningsfunktioner (RSF) eller motsvarande struktur
- utifrån de mål som anges i den aktörsgemensamma CBRNE-strategin som grund, förbättra förmågan att i samverkan hantera oavsiktliga och avsiktliga händelser
- utifrån de mål som anges i den aktörsgemensamma CBRNE-strategin som grund, förbättra stödet till operativ personal vid allvarliga CBRNE-händelser

Förtydligande av målen

Det finns behov av att förbättra samhällets förmåga att motstå, hantera och återhämta sig från konsekvenserna av avsiktliga och oavsiktliga händelser med CBRNE. I detta arbete är stöd till den operativa personalen viktigt. Genom planering och prioritering i samverkan från lokal till central nivå skapas stärkt samverkan i beredskapen. De prioriteringar som görs inom ramen för EU:s handlingsplan för CBRN ska fortsatt utgöra en viktig grund.

För att skapa bättre förutsättningar för att kunna agera samordnat vid en större CBRNE-händelse måste de principer och mål som fastställts i *aktörsgemensam CBRNE-strategi*²⁰ implementeras. MSB ser att de ansökningar som utformas inom detta område ska utgöras av 1-åriga projekt i syfte att under 2015 kraftsamla för att implementera strategin. Inom *strategin för oljeskadeskydd*²¹ finns ett antal områden som är prioriterade och som anslaget kan användas för att implementera.

¹⁹ MSB, *Risker och förmågor* 2013

²⁰ <https://www.msb.se/sv/Insats--beredskap/CBRNE-samordning/>

²¹ Ibid. Strategin för oljeskadeskydd beräknas fastställas i juni 2014

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Den kartläggning som MSB har genomfört av det svenska CBRNE-arbetet, och som också redovisats till regeringen i lägesrapporter, visar på behovet av en ökad samordning av de CBRNE-projekt som genomförs med medel från anslaget 2:4 Krisberedskap. MSB ser därför att de ansökningar som inkommer inom detta område ska vara väl samordnade för att beviljas medel från anslaget.

2.3 Kunskaps- och förmågeutveckling

Regeringen lyfter fram vikten av att förbättra förmågan i samhället och av att förebygga och hantera olyckor och kriser genom att erfarenheter och erhållna kunskaper tas tillvara. Former för systematisk erfarenhetsåterföring och uppbyggnad av kunskap och förmågor, från bl.a. övningar, inträffade händelser, tillsynsuppdrag och forskning, behöver utvecklas inom relevanta områden. Även former för spridning av den samlade kunskapen till berörda aktörer på alla nivåer behöver utvecklas.

För att stärka kunskaps- och förmågeutvecklingen i samhället kommer anslaget under 2015 att finansiera utbildning, övning och träning inom ramen för de prioriteringar som lyfts fram i denna inriktning. För övning prioriteras i första hand tvärsektoriella övningar på nationell och på regional nivå som bidrar till att stärka de förmågor som fastställts i *övningsinriktningen för tvärsektoriella övningar under 2015, 2016 och 2017*²² som är framtagna för 2015, 2016 och 2017 inom Nationellt forum för inriktning och samordning av övningar. Dessa förmågor är:

- prioritering av resurser (och dess samband med uthållighet)
- kriskommunikation och informationsamordning
- samverkan om samlad lägesuppfattning
- innebörden i det geografiska områdesansvaret på nationell, regional och lokal nivå

Myndigheterna ska i enlighet med övningsinriktningen från 2015 ha fleråriga övningsplaner och därefter varje år uppdatera och förlänga sina övningsplaner med ett år i taget och därigenom skapa en rullande övningsplanering. Medel kan i detta fall sökas för att utarbeta aktörsgemensamma övningsplaner för aktörerna inom en samhällssektor eller inom ett geografiskt område.

Aktörer som berörs av övningar som anordnas av MSB, t.ex. SAMÖ eller NISÖ, ska prioritera deltagande i dessa framför arrangerande av egna övningar inom samma tidsperiod.

Datum
2014-04-01

Diariennr
2013-5854

Informationssäkerhet bör ingå i arbetet med att stärka kunskaps- och förmågeutvecklingen i samhället och medel från anslaget kan sökas även för detta. För att få en ökad kunskapsavtappning från MSB-finansierad eller annan relevant forskning kommer även utvecklingsprojekt som tillvaratar och implementerar forskningsresultat inom ramen för denna inriktning att prioriteras. Syftet är att få en tydligare koppling mellan forskning och utveckling. Observera dock att medel för forskning söks via MSB:s forskningsutlysning och omfattas inte av denna inriktning.